

P. Buzogány Árpád

## Miska és a pénzforgalom

Nagy dolgú legénynek ismerték Jankó Miskát, és igaz is, sokszor magát sem kíméli, úgy nekibolondul a munkának. Tulajdonképpen a nagyapja után nevezték Jankónak, az apját is Jankónitt való Miskának hívták. Hirtelen mérgű emberek voltak mind ezek a Jankóék, hamar eljárt a kezük is, mégis békés csöndben éltek az életet. Miskát szívesen hívták segíteni, napszámba, és ő ment, mert jól fogott a pénz, előre megvolt annak a helye.

Amikor az anyja megözvegyült, el kellett adni a lovat, aztán ahogy felnőtt Miska, egyedüli kereső lett a családban. Néhány süldő árából pénzt tett félre — mikor milyen vásár sikeredett, nem mindig lehet jó áron túladni az állatfélén sem. Kocát tartottak minden évben, abból volt a legnagyobb haszon. Egy-két bárányt is piacra vitt húsvét előtt, és gyűjtötte a pénzt. Lovat vett aztán az őszi vásáron. Nem volt a legdalibb, de tavaszra formásabb lett. Igaz, hogy új hámra, szekérre is szükség volt még, annak az áráért meg kellett dolgozni. Ahogy lovas gazda lett, könnyebben jött a pénz. Sokszor gabonával fizettek, de az is jól fogott.

Új álom hevítette Miskát: társ kell a lónak, kettővel mégis másabb. Egy-egy rendbéli malacot messzibb is elvitt a vásárba, a pénzt félretette és csak akkor nyúlt hozzá, ha nagyon kellett. Takarékos volt, italra, szivarra sose költött, mégis a keresztapja egy alkalommal azt vetette oda, hogy gőze sincs a pénzmozgásról. Ugyan miféle mozgása van a pénznek — gondolkozott, ő csak azt látta, hogy a legtöbb pénz a piacon terem, meg ha fuvar kerül. Azt tudta, hogy egy-egy helyen sok a pénz, több, mint amennyit sejteni lehet, de elképzelni se tudta, a mindennapi dologgal miként lehet annyit megszerezni. Nem szerette, ha sok pénz volt nála, mert annak ördöge van — így mondják az öregek is. Ezt az ördögöt az italban, kártyában látta, néha pedig a vég nélküli alkudozásokban. Ő a piacon megkérte, amennyit számított egy-egy állatért, nehéz szívvel hagyott ki belőle, mert sosem kupeckedett, nem értette, miért kell néha olcsón adni azzal a reménnyel, hogy majd máskor visszatérül. Ha nem volt dolga, a piacra se ment, hogy csak úgy nézelődjön, mint egyik-másik, aki azt várta, mikor megy fel az ára az állatnak, gabonának.

Pénzt nem adott kölcsön, mert járta már meg, alig kapta vissza, és mástól is azt tanulta, amije van, azt ne a más zsebében tartsa. Két kocájuk volt, gabona elegendő, és úgy számolta, másik tavaszra összekerül a ló ára is.

Csak éppen arra nem számított, hogy meghígulhat a pénz. Nem is értette, mitől van az, hogy amit venni kell, minden drágul, amit eladhat, azért pedig egyre kevesebbet ígérnek. Hallotta, hogy szárazság, rossz esztendő után nagyot változnak az árak, de hogy egy doboz gyufa, kiló só is egy esztendő után annyival többet érjen... Szabadulni kell a pénztől, forgatni állandóan — mondták a kupeczek.

---

---

Mégis... pénz nélkül miként vegyen lovat? Gyűjtötte hát, amennyit lehetett, de amikor meglett volna az összeg, mégsem futotta egy valamire való csikóra.

Gondolt egyet, azzal állt elő, adják el a tehenet, tegyék a pénzt a ló árába. Jól van, fiam, sápadt el az anyja, és attól sem lelkesedett, hogy majd két tinót vegyennek a tehén helyébe.

Több szó nem esett erről, de Márton napján vásárba hajtotta a tehenet Miska. Sütött a nap, mire beértek a városba. Csöndben álltak egymás mellett a vásártéren, a tehén aztán megunt és lefeküdt.

Miska egyik lábáról a másikra állt, majd amikor hely került, falubeliek mellé húzódott. A tehén jól nézett ki, fényes szőre, nagy tőgye volt, mégis inkább a kupeczek érdeklődtek. Nem sok állat cserélt gazdát — billentett a kalapján az egyik férfi, miután körbejárt. Később Miska is elindult szétnézni, kerülgette a lovakat, két helyen árat is kérdezett. Szótlatlanul állt tovább, és azt számítgatta, mennyi pénze maradna, ha a tehenet el tudná adni... A korláton túl két szekeret hajtottak fel a dombra vad kiabálással, posztókabátos férfiak emelték fel a lovak lábát, nézték a fogait.

Amikor visszament, azzal fogadták, még nem került komoly szándékú vevő. Egyetlen borjút adtak el az egymás mellett sorakozó állatokból. Potom áron, tette hozzá a gazda, mert hát mit csinálhat az ember, nem forog a pénz...

Dél felé alacsony, szúrós szemű öregember állt meg előttük, és sorra kérdezte, melyik tehénért mennyit kérnek. Miska szemrebbenés nélkül mondta az összeget, amennyit számított, az öreg hümmögött, megsimogatta a tehenet, megkérdezte, hány éves, volt-e jármozva, közben a tőgyét tapogatta. A borjú árához viszonyítva nem is kért sokat, lesett a melléjük álló férfiakra Miska, aztán az öreg elment. Na, ebből sem lesz vásár — néztek össze, ám az öreg egy fiatal férfival visszajött, és alkudozni kezdett. Miska egy keveset kihagyott az árból, aztán hamar rájött, rosszul tette, mert az öreg mind kevesebbet ígért. Ez az utolsó ár — nézett a szemébe a legény és hátat fordított.

A két férfi halkán váltott pár szót, majd egy köteg bankót rázva az öreg kezét nyújtotta. Kiszámolta a pénzt, és a markába tette. Miska sokáig számolta, majd a belső zsebébe gyúrta. Elszoruló torokkal hógatott a tehénnek, és a kötelet az öreg markába nyomta.

—No, ez elment — állt melléje egyik utcabelije —, mit számítasz venni?

— Lovat — szűrte a szót fogai között.

— Lovat?

— Azt kellene — lépett tovább Miska.

— Ehhez még jó toldást kérnek — szólt utána a férfi.

Miska mosolyogva nézegette a lovakat, hol itt, hol ott állt meg. Egyiket, amit kinézett magának, már nem látta, hát a kijárat felé ment, ahol tucatnyi lovat látott korábban. Fiatal csikó több is volt, de neki olyan kellene, amit már be lehet fogni. Egyik sovány volt, a másik rossz állású. Egy szép kancáért annyit kértek, hogy

nem tudta volna megfizetni. Körbejárt az egész piacon, nem talált kedvére valót. Visszatért a bejárathoz, és egy piros kancát nézegetett.

Öt esztendő, mondták. Van az több is — gondolta, aztán a fogát nézte, hátsó lábát emelte fel.

— Azt nézheted, öcsém, nem kutyás — hallotta a háta mögül. Ismerős volt a férfi, kiderült, ő a gazda.

— Mennyit kér? — lépett közelebb.

— Neked kell? — mosolygott a férfi. Cigaretta gyújtott, és beszélgetni kezdtek. Jókora összeget kért, Miska elhűlve számolt magában.

— Se több, se kevesebb — tette hozzá az ember.

— Aztán... pénzed van-e? — szólt foghegyről. — Mert sok jó vásár elmaradt a pénz miatt — kacagott nyersen.

— Igen sokat kér, hallja! — húzta ki magát Miska.

— Ide figyelj, ennél rosszabb lovakat drágábban vettek itt ma meg.

— Ha lehagy az árból, még beszélgethetünk.

Mellettük a férfiak hangosan felkacagtak.

— Erről nincsen amit, ennyi az ára és punktum.

Miska akkor döntött, amikor megtudta, egyesben és társsal is járt eddig a ló. Kérdősködött, beszélgettek. A férfi messziről fújta a borszagot. Miska arra várt, hátha valaki más érdeklődő is odaállít, ám attól is tartott, nehogy az orra elől elvigyék a lovat. Határozott hangon ígért egy kisebb összeget, arra a férfi csak a fejét rázta.

— Elfér a pajtában ez, fiam. Nekem nem sürgős.

Erre nem volt amit mondania, bár azt számította, ha megadja azt az árat, az egy tehén és még hány süldő... Rettentően sok. Egy esztendővel azelőtt jó pár lovat vehetett volna ennyiért.

— Tartsa a markát — lépett vissza a gazdához. Az elképedve nézett rá.

— Ennyiért is csak neked, fiam, mert tudom, hogy jó helyre kerül. Ismertem én apádat is, tudod... Isten nyugosztalja...

Kinyújtott tenyérrel állt Miska előtt, szemében furcsa fényel. Egy szekér mellé álltak félre, Miska az ülésdeszkára számolta a pénzt. Először a tehén árát, aztán a másik zsebéből kezdte kiszedegetni, amit otthonról hozott. Amikor végzett, kezét ráztak, a férfi csak akkor nyúlt a pénz után, újból megszámlolta.

— Szűkön megvan — mondta kurtán.

— Miért szűkön?

— Mert annyi, se több, se kevesebb — kacagott a férfi. — Az áldomást te fizeted, ez az istrang megér annyit!

Miska kihúzott a zsebéből egy bankót, és odanyújtotta.

— Áldomás helyett. Mert sietni kell haza.

— Mici, Mici te! — simogatta a férfi a ló homlokát. — Legyen szerencséd hozzá — csapott még egyszer a fiú markába.

Miska megsimogatta a lovat és elindultak. Különös melegség feszítette a mellett, közben arra gondolt, ennyi pénz életében nem járt a kezében. Ahogy odaért a falujabeliekhez, körbeállták a férfiak, nézték a lovat, fogait vizsgálták.

— Ugyanbiza mennyiért vetted? — kérdezte egyikük.

Amikor megmondta, a férfi köpött egyet.

— Ez rablás, egy vagyon...

— Házat lehetne venni ennyiért — toldta meg valaki.

— Szép állat — mondta egy idősebb. — Nem nagy, de szép. Van szemed hozzá, te fiú — simogatta a ló nyakát.

— Arany tálból kell etetni — morogta valaki.

Miska összeszorította a száját. Melegen sütött a nap, és neki amúgy is nagyon melege lett. A hátra gondolt, amire már nem futja a pénze, új szekérre meg az anyjára, akinek a mindennapi tej fontosabb volt a lónál.

Jóval elmúlt dél, mire elindultak. Miska is felült egy szekérre, utánakötötte a lovat. Csendesen beszéltek, kedvetlenül, mert rajta kívül egyikük sem adott el semmit. Az első faluban megálltak a kocsmánál. Egy gyerekre hagyták az állatokat, bementek. Tele volt a hely vásárosokkal, cigányok hangoskodtak az ajtó mellett. A pult előtt itták meg az első pohár pálinkát, aztán asztal üresedett, leültek.

— Kutya világ lett, halljátok — emelte fel poharát egyik férfi. — Régebb egy tyúkot adtak volna ennyi pénzért!

— Nem ér semmit ez a pénz. Ha fölnevelsz egy tinót, eldobod a végén olcsó pénzért.

Miska nem szólt semmit, amíg az ő lovát nem kezdték osztani. Az italtól kipirosodva felállt, és mindenkinek kért egy pohár pálinkát.

— Nem kell sajnálni a pénzt, halljátok-e. Úgyis azt mondják, pénzbevéltás lesz — mondta halkán az öreg.

— Micsoda?

— Bevéltják ezt a híg pénzt. Akinek sok van, az megnézheti magát...

— Na, én azért nem búsulok!

— Te nem, de más igen. Aki eddig otthon kucorgatta...

— S akkor mi lesz... ha bevéltják? — nézett az öregre Miska.

— Hát... valamennyit bevéltnek, a többit pedig elteheted emlékebe — kacagott gonoszul az öreg. — Még értem ilyent.

— A sok pénzből kevés lesz.

— Akkor Miska jár a legjobban — nevettek a férfiak.

— Ne szomorkodj, te fiú! — kiáltott rá valaki.

— Jó vásárt csináltál, annak örvendj.

— Én igen... mióta gyűjtöm erre a pénzt... s még a tehenet is el kellett adni...

— Fájintos tehen volt, az biztos... De ez a ló se kutya! — emelte föl hangját az öreg.



— Akinek volt, annak lesz — ezt szokták mondani. A ló kihozza az árát, csak legyen fuvar.

Miska lesütötte a fejét, még mindig azon emésztette magát, vajon megérte azt a rengeteg pénzt odaadni egy lóért? Mégis a keresztapjának lenne igaza, hogy nem ért a pénzmozgáshoz, mikor mit kell tenni?

Hűvös volt már, amikor felkerekedtek. Miska úgy érezte, valami kellemes bódulat kerekedett felül a kételyein, amelyek percre sem hagytak nyugtot neki. Átölelte a ló nyakát, és elkiáltotta magát:

— Az árgyélusát ennek a betyár világnak!

A férfiak furcsán néztek rá, ő pedig égő arccal nézett körbe.

— S a pénznek is, ami csak létezik. Ugye, Mici?

## Komán János

### Megfertőztek

Megfertőztek, és fájt, nagyon fájt,  
és megszoktam, alig szenvedek.  
Gyógyíthatatlan betegség ez,  
észre se veszik az emberek.

Ifjú koromtól megfigyeltem  
a testem, a lelkem, az eszem  
miként viszonyul e csapáshoz,  
és hogyan formálja jellemem.

Bilinccsel járkal ez a járvány,  
és fenyegetés a fegyvere,  
hódít, és nem is tiltakozik  
az emberek szegény szelleme.

Öröme is van e csapásnak,  
és boldog vagyok, nem szenvedek,  
de kéne fájjon: megfertőztek  
a pénzbűzű ember-jellemek.

*Marosugra, 2013. szeptember 30.*

---

---